

تجزیه و ترکیب نوین

شرح نحو میر

مؤلف: احمد سنجر

انتشارات صدیقی

۱۴۰۰

سرشناسه	: سنجر، احمد
عنوان قراردادی	: نحو میر. شرح
عنوان و نام پدیدآور	: تجزیه و ترکیب نوین؛ شرح نحو میر/مؤلف احمد سنجر؛ ویراستار مسعود عبادی.
مشخصات نشر	: زاهدان: صدیقی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۳۳۶ ص.: جدول، نمودار.
شابک	: ۶۵۰۰۰۰ ریال ۹-۶۳-۸۲۷۴-۹۶۴-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: بر اساس منابع اهل سنت.
موضوع	: زبان عربی -- نحو
موضوع	: Arabic language -- Syntax
موضوع	: زبان عربی -- نحو -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: زبان عربی -- نحو -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
شناسه افزوده	: جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن، - ۴۷۱ق. نحو میر -- نقد و تفسیر
رده بندی کنگره	: PJ۶۱۵۱
رده بندی دیویی	: ۴۹۲/۷۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۴۱۹۹۴۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

تجزیه و ترکیب نوین؛ شرح نحو میر

مؤلف:	احمد سنجر
ویراستار:	مسعود عبادی
ناشر:	انتشارات صدیقی
نوبت چاپ:	اول ۱۴۰۰
تیراژ:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۶۵۰۰۰ تومان
شابک:	۹-۶۳-۸۲۷۴-۹۶۴-۹۷۸

آدرس: زاهدان، خیام، روبروی
مسجد جامع مکی، نمایشگاه
دائمی کتاب انتشارات صدیقی
تلفن: ۰۵۴۳۳۴۴۵۸۴۰
۰۹۱۵۹۳۹۷۳۱۳

فهرست مطالب

۷.....	پیشگفتار
۱۳.....	درس اول: مفرد
۱۹.....	درس دوم: مرکب
۲۵.....	درس سوم: جمله خبریه
۳۳.....	درس چهارم: جمله انشائیه
۴۳.....	درس پنجم: مرکب غیر مفید
۵۸.....	درس ششم: تجزیه
۶۳.....	درس هفتم: علامت‌های اسم، فعل و حرف
۶۶.....	طرز ساخت اسم مثنی و جمع
۷۰.....	طرز تشخیص فعل
۷۷.....	درس هشتم: معرب و مبنی
۸۳.....	درس نهم: اسم غیر متمکن (مضمرات)
۹۱.....	درس دهم: اسم غیر متمکن (مبهمات)
۱۰۱.....	درس یازدهم: اسمای افعال، اصوات، ظروف و کنایات
۱۰۷.....	درس دوازدهم: معرفه و نکره
۱۱۱.....	درس سیزدهم: مذکر و مؤنث
۱۱۷.....	درس چهاردهم: واحد، تثنيه، جمع
۱۲۱.....	درس پانزدهم: اقسام جمع
۱۳۱.....	درس شانزدهم: اسم متمکن
۱۳۷.....	درس هفدهم: جمع مؤنث سالم و غیر منصرف
۱۴۳.....	درس هجدهم: اسمای سته مکبره
۱۴۹.....	درس نوزدهم: مثنی و ملحقات آن

۱۵۱.....	درس بیستم: جمع مذکر سالم و ملحقات آن.....
۱۵۷.....	درس بیست و یکم: اسم مقصور.....
۱۶۱.....	درس بیست و دوم: اسم منقوص.....
۱۶۷.....	درس بیست و سوم: اعراب فعل مضارع.....
۱۷۳.....	درس بیست و چهارم: عامل.....
۱۷۷.....	درس بیست و پنجم: حروف مشبه بالفعل.....
۱۸۳.....	درس بیست و ششم: ما و لا مشابه به لیس.....
۱۹۱.....	درس بیست و هفتم: لای نفی جنس.....
۱۹۷.....	درس بیست و هشتم: ندا.....
۲۰۵.....	درس بیست و نهم: ناصب فعل مضارع.....
۲۱۳.....	درس سی ام: حروف جازم فعل مضارع.....
۲۱۹.....	درس سی و یکم: باب دوم در عمل افعال.....
۲۲۳.....	درس سی و دوم: مفاعیل خمسة.....
۲۳۱.....	درس سی و سوم: حال و تمیز.....
۲۳۹.....	درس سی و چهارم: فاعل.....
۲۴۳.....	درس سی و پنجم: انواع فعل متعدی و افعال قلوب.....
۲۴۹.....	درس سی و ششم: افعال ناقصه.....
۲۵۳.....	درس سی و هفتم: افعال مقاربه.....
۲۵۷.....	درس سی و هشتم: افعال مدح و ذم.....
۲۶۱.....	درس سی و نهم: افعال تعجب.....
۲۶۵.....	درس چهلیم: اسمای عامله.....
۲۶۹.....	درس چهل و یکم: اسم فاعل.....
۲۷۳.....	درس چهل و دوم: اسم مفعول و صفت مشبهه.....
۲۷۸.....	درس چهل و سوم: اسم تفضیل.....
۲۸۳.....	درس چهل و چهارم: مصدر و مضاف.....
۲۸۷.....	درس چهل و پنجم: اسم تام.....
۲۸۹.....	درس چهل و ششم: اسمای کنایه.....

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

یکی از مسائلی که طلاب علوم دینی از آن رنج می‌برند و بسا اوقات برخی از آنان به علت عدم استفاده صحیح از عبارات کتاب‌های نحوی، اوقات خود را ضایع، عبث و بیهوده می‌شمارند؛ زیرا آنان و بعضا برخی از اساتید بزرگواری که مشغول به تدریس این کتاب شیرین و پایه‌ای می‌باشند، هنوز نتوانسته‌اند مفاهیم و عبارات کتاب را به طور صحیح و درست درک نموده و به شاگردان خود تفهیم نمایند. لذا بنابه درخواست برخی از اساتید و طلاب گرامی، تصمیم بر آن شد تا شرحی هرچند مختصر با تمرین‌ها و پرسش، بر کتاب نحو میر نگاشته شود تا فهم مطالب آن بر طالبان علوم دینی آسان گردد، باشد تا خدای متان به درگاه خویش پذیرد و نفعش را عام گرداند. در این کتاب سعی شده است تا مطالب آن با تمرین‌ها و مثال‌های قرآنی، حدیث و اقوال بزرگان شرح و تفسیر شود. بنابراین به علاقه‌مندان علم صرف توصیه می‌شود به نکات ظریف و مهم زیر توجه نمایند.

۱. قبل از هر چیز توصیه می‌شود تا هر طالب علمی شبانه برخاسته، وضوی کامل گرفته و دو رکعت نماز بخواند و از درگاه ایزدمتان درخواست رفع مشکل نموده و فهم درس‌های روز بعد را از او تعالی بخواهد و دست به دعا و نیایش بردارد تا خداوند متعال از جانب خویش فهم مطالب را به او عنایت نماید؛ و این دعا را به کثرت بخواند «سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ» زیرا که الله تعالی حلال مشکلات بوده و علم اصلی و فهم آن نزد اوست و اوست که به بندگان فہم و درک و علم عنایت می‌کند.

۲. قبل از آن‌که به خواندن کتاب نحو میر مشغول گردند، کتاب‌های علم صرف از قبیل، صرف بهایی، میزان الصرف (و یا کتابی معادل آن) را قبلا خوانده باشند و با معانی و مفاهیم آن دو کتاب به طور کامل آشنا باشند؛ ولی متأسفانه نصاب درسی حوزه‌های علمیه به گونه‌ای است

که نحو میر هم زمان با کتاب میزان الصرف در دوره اول مقدمات تدریس می شود که این خود بر مشکل افزوده و باعث سردرگمی طلاب می شود.

۳. قبل از آنکه در کلاس درس و نزد استاد حضور یابد به مطالعه دقیق و فهم مطالب درس آینده، خوب توجه نماید و سعی نماید تا کتاب را با مطالعه کامل نزد خود حل نماید و برای رفع مشکل و فهم بیشتر در کلاس درس حضور یابد؛ زیرا که ذهن قبلا با اصطلاحات درس جدید، مقداری آشنا بوده و چون استاد درس را بیان نماید، سریع مطالب را فهمیده و ذهن نشین می شود و هرگز بعد از آن به حول و قوه الهی فراموش نخواهد شد؛ ولی متأسفانه طلاب بدون مطالعه درس جدید در کلاس درس حاضر شده و به جای آنکه با مطالب جدید آشنا شوند، سردرگم شده و مطالب استاد را نفهمیده از کلاس خارج می شوند که بعدا نیز فهم آن درس برای آنان مشکل بوده و بعضا برخی آن را به حساب تدریس خراب استاد می گذارند.

۴. طلاب علوم دینی سعی نمایند تا درس روزانه را حداقل روزی سه بار با هم تکرار نموده و اشتباهات یکدیگر را در جلسه تکرار برطرف نمایند، زیرا تکرار، بسیار مفید و کارساز است. برخی از بزرگان می فرمایند: «الدرس مرة و التکرار الف؛ درس یک مرتبه و تکرار هزار.»

۵. لازم به ذکر است که علم، فضل الهی است و حداقل آنرا به کسی می دهد که با ادب باشد و آداب کامل کتاب، کلاس درس، هم کلاسی و استاد را به طور صحیح و کامل مراعات نماید و از شوخی های بی جا و خلاف ادب پرهیز نماید.

نکاتی که اساتید بزرگوار باید به آن توجه داشته باشند این است:

۱. از اطاله کلام و طولانی شدن مباحث در حین تدریس، پرهیز نموده و سعی نمایند تا درس های خود را به طور اختصار و مفید با مثال های ابتدایی و ساده قرآنی و حدیث به طور اختصار بیان نمایند.

۲. ابتداء مطالب مرتبط با یکدیگر را تدریس نموده و پس از آن مباحث جدید را تدریس نمایند؛ زیرا فهم مطالب در ارتباط مباحث با یکدیگر بیشتر است از آن که مطلبی به طور ناقص تدریس شود و پس از آن به مطالب دیگر پرداخته و در پایان، مطلب قبلی را کامل نمایند. بنابراین بایستی ابتداء مبحث مفرد و اقسام آن تدریس شود و هنگامی که تدریس مفرد تمام

شد، مبحث مرکب و اقسام آن تدریس شود. همچنین ابتداء مرکب غیر مفید و بعد از آن مرکب مفید تدریس شود. اما در کتاب نحو میر ابتداء مبحث مرکب مفید و اقسام جمله آمده است و بعد از آن مرکب غیر مفید و اقسام مفرد بیان شده است. در حالی که فهم و درک اجزاء جمله بر خود جمله مقدم است. مسلماً این روش بسیار مشکل و فهم آن برای طلاب سنگین است. بنابراین اساتید بزرگوار سعی نمایند ابتداء درس اول و سپس درس هفتم و بعد از آن درس دوم را تدریس نمایند؛ آن گاه درس های پنجم و مابقی را به ترتیب تدریس نماید. ما نیز مطابق با همان روش مطالب نحو میر را توضیح و تشریح نموده و مثال های آن را بر همان سبک مطرح نموده ایم و سعی شده است مطالب و عبارات کتاب نحو میر تغییر نیابد و همان گونه که در متن ذکر شده است ما نیز مطالب را به همان سبک و ترتیب توضیح و تشریح نموده ایم ولی سعی شود تا تدریس به ترتیب گفته شده انجام شود.

به امید آن که شرح این کتاب کمکی برای طلاب علوم دینی و حوزه های علمیه گشته و مورد پذیرش حق سبحانه و تعالی قرار گیرد. از همه خوانندگان عزیز التماس دعای خیر نموده و عاجزانه تقاضا داریم تا ما را از راهنمایی های خود محروم نگردانند. در پایان از حاج عبدالکریم رخشانی که در چاپ کتاب و برادر ارجمند جناب آقای مسعود عبادی که در ویرایش کتاب با بنده همکاری نمودند بسیار ممنون و سپاسگزارم.

و من الله التوفیق

احمد سنجری